

Tekstschrijver op 13-jarige leeftijd geïnspireerd door kinderboekenheld

„Taal Dik Trom legde fundament schrijfstijl”

De Hoofddorpse kinderboekenheld Dik Trom staat dit jaar in de schijnwerpers. Precies 125 jaar geleden verscheen het eerste boek van schrijver Cornelis Johannes Kieviet, daarnaast overleed Dirk David Buurman - de man die model stond voor Dik Trom - 100 jaar geleden. Deze zomer besteedt het Witte Weekblad aandacht aan het jubileumjaar, met deze week: het taalgebruik in de boeken van Dik Trom. De redactie sprak met tekstschrijver Ben de Graaf.

Op 13-jarige leeftijd spraken de avonturen van Dik Trom heel erg tot de verbeelding voor Ben de Graaf, die zich als tekstschrijver presenteert via zijn website BenTekstschrijver.nl. „Ondeugend, maar niet kwaadaardig. In zijn hart is Dik een goed jong, toch durfde hij meer dan ikzelf, dus ik denk dat me dat aansprak. 'Belhamels' deden het bij ons als pubers in een calvinistische omgeving erg goed. Niet alleen bij mij, maar bij veel van mijn vriendjes. We zaten ook met rode oortjes naar de films van Dik Trom te kijken. Dat was voor de tijd dat iedereen een televisie had.”

Pietje Bell

De in Hoevelaken woonachtige tekstschrijver kijkt zelf kritisch hoe hij voor verschillende doelgroepen zijn teksten schrijft. In de kinderboeken zat in zijn jeugd wat 'belhamellectuur' betreft een bepaalde opbouw naar leeftijd. „Het begon met de (christelijke) boeken van WG van der Hulst, gevolgd door de kwajongensstreken van Dik Trom, daarna volgde Pietje Bell, en daarna de Friese tweelingbroers Sietsje en Hielke Klinkhamer van jeugdboekenserie De Kameleon. Later nam de televisie het over met onder andere Swiebertje, waar de ondeugende maar onschuldige hoofdpersoon ouder was, maar ook vaak als tegenstander de 'veldwachter' had.” De volwassen en verheven

Ben de Graaf: „Met de zinnen in de boeken van Dik Trom zou menig volwassene nu grote moeite hebben.” Foto: pr

taal van de boeken van Dik Trom spraken De Graaf erg aan. „Als een minister in de Tweede Kamer nu deze taal zou gebruiken, zou hij door veel mensen meteen als 'elitair' worden weggezet. Toen ik jong was realiseerde ik me dat niet, ik kwam daar achter toen mijn moeder was verhuisd naar een verzorgingshuis. Bij het leeghalen van onze ouderlijke woning kwam ik in het kabinet - een oude antieke kast - het eerste briefje tegen dat ik ooit naar mijn ouders verstuurd. Ik verbleef met mijn neef in Domburg, voor het eerst was ik 'echt' op vakantie. Dat maakte zo'n indruk dat ik een brief van

vier kantjes schreef. Bovenaan de brief staat de datum, ik was toen 13 jaar. De leeftijd van Dik Trom dus. Toen ik deze overlas, wist ik niet wat ik zag. Ik was verbaasd over de ouderwetse verheven taal die ik in dat briefje gebruik. Er staan zinnen in als: 'Ik heb vernomen dat het zondag heel fris is geweest in Hoevelaken. Het vakantiehuisje is erg leuk. Het is voorzien van een koelkast en groot gasstel. Het dorp Domburg is ook niet ver verwijderd van ons huisje.' Ik heb vernomen..., voorzien van een koelkast... niet ver verwijderd van... Dat is toch geen taal van een 13-jarige??' Bij het uitruimen van het

ouderlijk huis kwamen even later ook de kapot gelezen boeken van Dik Trom tevoorschijn. „Nostalgie, melancholie, dus voor ik het wist was ik geboeid aan het lezen. Dit boek 'vrat' ik als 13-jarige, niet zo gek dus dat ik op die leeftijd mijn brief schreef in deze stijl.”

Sedert vier dagen

De eerste zin in deel één van het boek is al meteen raak: 'Moeder was ziek; al sedert vier dagen had zij hevige koorts, die haar dwongen het bed te houden.' De Graaf: „Nu zouden we zeggen: Moeder was ziek. Ze had erge koorts en lag al vier dagen

rillend in bed. Of zoiets.” Verderop in het boek gaat schrijver Kieviet helemaal los: 'Schreeuwen, wat andere kinderen blijkbaar voor een aangename tijdkorting houden en waarin velen van hen het soms buitengewoon ver brengen, vond hij volstrekt niet aardig, ja, hij scheen het zelfs beneden zijn waardigheid te vinden.' En dan kom je zinnen tegen als: 'Toen de jongens in de kamer verschenen, zaten de bewoners zwijgend om de tafel, en een enkele blik was voldoende om hen te doen zien, dat hier grote droefheid heerste. Tranen droppelden moeder en dochter uit de roodgeschreide ogen, en Elswater zelf zat met samengeknepen handen voor zich uit

te staren.' De Graaf: „Prachtige zinnen, maar zo zou je vandaag de dag een 13-jarige niet aanspreken. Dit zijn zinnen waar menig volwassene nu grote moeite mee zou hebben. Maar Kieviet schrijft op deze manier de tere kinderziel aan. Niks Jip en Janneke, niks op de knieën om de doelgroep te bereiken. Aan de astronomische verkoopcijfers te oordelen, hadden de kinderen begin jaren zestig er geen moeite mee.”

Lekker leesbaar

De kunst is om de tekst lekker leesbaar, begrijpelijk en aantrekkelijk voor je doelgroep te schrijven, zonder dat het kinderachtig wordt, aldus de tekstschrijver. „Ik schrijf veel voor de zorgsector. Dan interview ik specialisten en moet ik medische materie vertalen naar algemeen publiek. De kunst is dan om dat zo te doen dat de inhoud klopt, dat de tekst lekker weg leest, maar dat de toon toch niet te 'Jip-en-Janneke' is. Schrijven voor kinderen en pubers is een vak apart, zeker omdat die vaak een eigen taal bezigen, bijvoorbeeld sms-taal vermengd met de multiculti-taal van de straat. Dat roept de vraag op of we nu kinderen qua taal niet te veel 'pamperen'. Misschien is het helemaal niet zo erg om ze wat meer uit te dagen, met mooie taal. Misschien kweken ze daar voor de rest van hun leven goed taalgevoel mee. En bekend is dat de kansen van kinderen zienderogen toenemen als ze de taal goed beheersen. Ook een rekenom moet je tijdens een examen goed kunnen lezen om hem te kunnen oplossen. In mijn geval heeft de mooie taal van de boeken van Dik Trom de basis gelegd voor mijn taalgevoel. Ik ben andere boeken gaan lezen, doorgrondde op het gymnasium via Latijn de grammatica en volgde na een carrière als fysiotherapeut mijn hart en werd tekstschrijver. Ik ben ervan overtuigd dat de taal van Dik Trom daar het fundament voor heeft gelegd.”

Walter van Polanen

Michelle van der Salm is verloskundige bij Geboortecentrum PUUR. Maandelijks schrijft zij over haar ervaringen binnen de praktijk

Voor paal

Het is 04.00 uur als de diensttelefoon gaat. Inge aan de andere kant van de lijn legt me uit dat ze sinds het begin van de nacht weëen heeft die nu iedere 5 minuten terugkomen. Omdat het Inge's tweede kindje is, ga ik direct op pad naar haar adres. Dit ligt blijkbaar in een chique straat in de villawijk van Hoofddorp. Inge zelf heeft ook een kast van een huis met een eigen oprit. Ik parkeer mijn kleine Renault Clio tussen een BMW en een Audi en ga naar binnen. Inge heeft goede weëen en een mooie 4 centimeter ontsluiting, dus ik laat ook alvast de kraamzorg komen. Als ik even later de vliezen doorbreek zien we dat het vruchtwater

groen is. Dat is jammer, want hierdoor moet de gynaecoloog de zorg gaan overnemen. Een thuisbevalling zit er helaas niet meer in. We besluiten dat Inge en haar man Peter in hun eigen auto achter mij aan zullen rijden richting ziekenhuis. Als we weg gaan, draai ik mijn Clio met z'n voorkant de oprit op om te kunnen keren. Ik hoor ineens een keihard schurend geluid vanaf de onderkant komen en ineens sta ik stil. Help, wat is er gebeurd? Peter en ik turen in het donker naar mijn rechter voorwiel. Wat blijkt, bij het wegrijden heeft Peter de op afstand bestuurbare paal van de oprit uit de grond omhoog laten komen en die zit nu kiem in mijn wielkast. Om geen tijd te verliezen neem ik de afstandsbediening van Peter over en stuur hem en Inge op weg naar het ziekenhuis. De kraamverzorgende en ik zullen mijn autoprobleem samen wel oplossen. Terwijl we vergeefs moeite doen om de paal los te krijgen, begint het ook nog eens te regenen. Daar sta je dan als verloskundige tijdens je dienst, in de drup en met je auto op een paal... Dan komt één van ons op het briljante idee om de auto verder op te krikken! Maar we hebben

geen van beiden ooit zo'n ding gebruikt. Dus met veel geklooi, gegiechel en geluk krijgen we uiteindelijk de Clio enkele centimeters omhoog. En na 1 druk op de knop van de afstandsbediening is de paal eindelijk verlost. Goh, dat was een hele bevalling! Snel rijd ik alsnog naar het ziekenhuis. Als ik de verloskamer in kom, roept een lachende dokter: "Nou ze heeft op je gewacht hoor, we beginnen net met persen." Nog geen 10 minuten later wordt ook Inge verlost; een prachtige zoon! Ik geef Peter zijn afstandsbediening terug. "Zo'n kind is toch het mooiste wat er is", zegt hij trots. "Jazeker," beaam ik hem, "dat staat als een paal boven water!"

Om privacy redenen zijn alle namen in deze column fictief.

Het beeld van Dik Trom in het centrum van Hoofddorp toont de verbondenheid van de kinderboekenheld met de polderstad. Foto: Jan Aukes/BDU